

Karjalaisuus elpymisen polulla Rasimäellä

Rasimäki rakentui sotien jälkeen Rumojoen varrelle Valtimolla, pohjoisosaan Pohjois-Karjalaa. Asutusta varten metsäyhtiöiltä lunastettuja ja valtion maita raivattiin hulpeat 4 400 hehtaaria. Suojärven kunnan Evaniemen ja Kaitajärven kylistä evakkoon joutuneiden karjalaisten ohella kylästä oman pientilan sai moni rintamamiehen perhe. Kylässä oli vuonna 1948 yhteensä 46 tilaa, niistä 28 siirtokarjalaisten asuttamia.

Rasimäellä oli vahva karjalainen leima, niin vahva, että nimittely ”ryssänkyläksi” oli lähiseutujen kantaväen keskuudessa yleistä.

Ongelmat kärjistyivät koulussa, jonka oppilaiden enemmistö oli karjalaisia ortodokseja, mutta jonka opettajat eivät kielen ja kulttuurin eroja tiedostaneet.

Äidikielenään karjalaa puhunut Pauli Röynä – opettajana 1955-87 – havaitsi kouluun tullessaan, etteivät kaikki kolmannen luokan oppilaat osanneet edes kirjoittaa nimeään.

Koulu aloitti 1947 Liuhan pirtissä. Uusi kivikoulu valmistui 1952. Sähkövalot ja keskuslämmitys edustivat uusinta uutta. Koulussa oli tuolloin 71 oppilasta ja kaksi opettajaa, toinen 1-3 alaluokille, toinen 4-7 yläluokille. Enimmillään oppilaita, peräti 91 oli lukuvuonna 1958-59 – melkoinen katras kahdelle opettajalle.

Aiemmin kylän toimintakeskuksena ollut koulurakennus on nyt kylmillään. Koulutyö päättyi 1989 ja jo kauan sitten rakennus on myyty thaimaalaisten marjanpoimijoiden tukikohdaksi – pihalla lumihangessa seisoo kymmeniä kuomullisia ja kuomuttomia peräkärryjä odottamassa ensi kesän sesonkia.

Rasimäelle on käynyt kuten muillekin syrjäisille kylille, väki vähentynyt, palvelut kaikonneet.

Arvellaan, että joskus 1970-luvun alkuvuosina useampi rasimäkeläinen sai toimeentulonsa helsinkiläisillä rakennustyömailla kuin kotikylällä.

Mutta karjalaisuus ei ole kylältä kadonnut, päinvastoin viime vuosina jopa elpynyt.

Muutenkin elo on virkistynyt ja kylään on muuttanut uusia asukkaita, lapsiperheitä ja paluumuuttajia, takaisin kotikylään palanneita eläkeläisiä, jotka nuoruudessaan sieltä töiden perään lähtivät vaikkapa niille helsinkiläisille rakennuksille.

Monen talon piipusta ei savu talvisin silti nouse, mutta kesällä on toisin. Tilat ovat pysyneet sukujen omistuksessa, ja talot toisen tai kolmannen polven rasimäkeläisten kesäpaikkoina. Aikanaan ulkopaikkakuntalaisille vuokratut pellotkin ovat taas rasimäkeläiskäytössä; maito-, lihakarja- sekä hevostilat tarvitsevat hehtaareja nurmen ja rehun viljelyyn.

Raivattu peltoala on sitä paitsi maisemansuojelualuetta, jota ei saa metsittää.

Rasimäellä toimii vireä kyläyhdistys. Pohjois-Karjalan vuoden kyläksi Rasimäki nimettiin 2013.

Samana vuonna sille myönnettiin valtakunnallisen kyläkilpailun ensimmäinen kunniamaininta.

Kylätoiminnan ansiot liittyvät paljolti, joskaan ei pelkästään karjalaisuuteen.

Vaikuttavan kamppailun kyläläiset kävivät perinteisen tapaamispaikan, Tanssikallion puolesta. Sitä oli suunniteltu rakennuskiven louhintaan ja, kun graniitti ei sellaiseen soveltunut, murskeen otto paikaksi. Monipuolisella toiminnalla hankkeet saatiin torjuttua ja saattaapa paikka palata nimensä mukaiseen käyttöön.

Kylällä pidetään niin ukkoin kuin akkain pruasniekkoja, kesätapahtumassa on erityinen Sankia

priha -kilpailu, kylällä on oma kyykkäkenttä. Kylän verkkosivuilla ja kylälehti Rasimäen Sanomissa – sitä muuten postitetaan Ruotsia ja Australiaa myöten – viljellään osin karjalan kieltä.

Karjalaista hirsirakennusperinnettä edustaa 2012 valmistunut Tulehmo, reilun kokoinen tulipaikka, ei mikään tavallinen kota, jonka idea sai alkunsa 2008 kyläyhdistyksen henkiinherättäjäsissä.

Tulehmon suunnitteli kylällä asuva ikonimaalari Harri Stefanius.

Kylässä on kaksi tsasounaa. Johannes Kastajan muistolle pyhitetty valmistui 1961. Sen pihalla on Valtimon Suojärvi-seuran pystyttämä raivaajamuistomerkki.

Toinen tsasouna on Stefaniuksen Erakkolan pihapiirissä, jossa myös järjestetään erilaisia

tapahtumia.

- Meidän kaikissa tapahtumissa voi kuulla karjalan kieltä. Joskus ennen sen käyttöä kaihdettiin ja karjalaisuutta jopa hävettiin, mutta nyt on toisin, kertoo kyläyhdistyksen sihteeri Päivi Härkin. Hän kuuluu siihen suurehkoon rasimäkeläisten porukkaan, jolle suomi oli ensimmäinen vieras kieli ja joka karullakin tavalla oppi missä voi ”pagista” ja missä pitäytyä opitussa suomenkielessä.

Nostoja:

”Nimittely 'ryssänkyläksi' oli yleistä.”

”Karjalaisuus ei ole kylältä kadonnut.”

”Tapahtumissa voi kuulla karjalan kieltä.”

Anja Korkatsu, edessä, on asunut Rasimäellä yli 60 vuotta. Hän on syntynään Lehikoisia, Juuasta ja tuli 19-vuotiaana nuoreksi emännäksi suojärveläisen Heikki Korkatsun taloon. Raskaina alkuaikoina isännän 1880-luvun lopulla syntyneet kasvattivanhemmat Nasti ja Jegor Kanervo koulivat miniän karjalaisille tavoille. Tytär Minna Korkatsu on toinen vetäjä Valtimon kirkonkylällä toimivassa, Suomen ainoassa karjalankielisessä Linduzet nimisessä lasten muskarissa. Pöydässä myös kyläyhdistyksen sihteeri Päivi Härkin ja naapuri Sirkka-Liisa Pussinen oikealla.

Uudempaa rasimäkeläisyyttä edustaa Davenportin perhe, joka muutti Satu Davenportin mummolaan pari vuotta sitten. Sadun ukki tuli Rasimäelle Suojärveltä. Myös Hammaslahdesta Joensuun liepeiltä kotoisin olevan Edvard Davenportin mummo on äidin puolelta karjalaisia. Valtimo tuli hänelle tutuksi metsäkonekoulussa vierähtäneiden opintojen aikana. Karjalaisuus on Sadulle vieraanvaraisuutta ja omaa ruokakulttuuria piirakoineen ja paisteineen. Lapset Thomas (4 v.), Olivia (5) ja Amanda (2) viihtyvät luonnon ja maaseudun rauhassa.

Ikonimaalari Harri Stefaniuksen Erakkolassa on oma pieni tsasouna. Kyläyhdistys on pitänyt pihapiirissä tapahtumia ja sen tuntumassa on erityinen omenatarha.

Talvinen ja takaa otettu kuva ei tee Tulehmolle oikeutta. Harri Stefaniuksen suunnittelemassa kylän ”tukikohdassa” on sisällä ja ulkona hienoja karjalaisen hirsirakennusperinteen yksityiskohtia. Kyläyhdistys sai hankkeeseen Leader -ohjelman rahoitusta.

Rasimäki on naapurikylä Sivakan ohella ollut kylätutkimuksen kohteena jo viidellä vuosikymmenellä. Uudessa tutkimusraportissa pureudutaan ensi kertaa perusteellisemmin myös kylän karjalaisuuteen.